

פרולוג

ביתר עילית בהווה

דוקטור נתן מילשטיין ישב במרפסת הגדולה, בחלק המקורה שלה הצמוד לדלת היציאה מהסלון, ובהה נכחו.

הנוף שנשקף מולו היה גיבוב משמים של הרים נטולי צמחיה, המנוקדים פה ושם בכפרים זעירים. מראה פנורמי טיפוסי למרחבים התוחמים את גוש עציון. מאז ומתמיד הוא התחבר לנוף הזה. טבע פראי ובראשיתי שאפילו יופי לא היה בו. רק ראשוניות טהורה וחפה מכל התערבות אנושית.

לכן קנה את הדירה הזו ברחוב כף החיים, הרחוב הסובב את גבעה א' הוותיקה של ביתר. הבניין הזה היה בשיפולי העיר ממש, סוג של סוף העולם, וזה מה שהוא אהב. רק מכאן יכול היה לדמיין באמת שהוא נמצא בסוף העולם הגיאוגרפי.

רוח סתווית קרירה של ערב בהרי יהודה ערכה ביקור קצר במרפסת שלו. הוא נרעד קלות והתנער מבהייתו.

רעייתו, רינה, נסעה לבקר את הילדים, והשקט המכביד ששרר בבית, מהול באפלולית שמקורה במינימום תאורה פעילה, כמו התגנב מהדלת וטפח על כתפו בעגמומיות, שביטאה היטב את הלך הרוח הקדורני שלו.

הוא היטיב את תנוחתו על כסא העץ הפשוט וגירד קלות את לחיו. ידו העלתה

משולחן פלסטיק כוס חרסינה מעוטרת גדולה, שתכולתה עדיין הצליחה לשגר אדים מהבילים לצינה הכללית, והוא לגם ממנה ממושכות.

הוא עדיין יודע להכין תה אמיתי, ציין לעצמו כקובע עובדה.

עיניו הכחולות הושפלו אל הספר שנשמט על ברכיו. זה נסגר מקודם וחשף שוב את הכריכה המרתיעה עד כדי בחילה. "כל מה שרציתם לדעת על דמנציה ואלצהיימר" – נכתב שם באותיות גדולות ואדומות. שם פשטני על גבול הבוטות למחלה אכזרית הנוגסת בתאונות באישיות של האדם, עד שלא נותר ממנה כי אם שרידים מעוכלים וחסרי משמעות.

אנחה עמוקה, לא אופיינית למזגו המופנם, נמלטה מפיו.

ככל שהכריח את עצמו להתעמת עם האמת על אודות המחלה הזו ככה נהיה לו יותר רע. לחשוב שהוא הולך לאבד צלם אנוש ולהתנהג כאדם חסר דעה, ואולי אפילו להיות אלים כלפי הסביבה – זה היה בלתי נסבל מבחינתו.

אבל הוא היה חייב לקרוא הכל בכל מכל. לא הייתה לו שום ברירה.

וזה היה עינוי מתמשך.

לקרוא בדיוק מצמרר על אובדן הזיכרון, על השיטיון, על שינוי האישיות, על הבלבולים המוחלטים, על חזיונות השווא ועל ההתנכרות לאנשים שהכי אהבת ושהכי אוהבים אותך, ולהבין שככה בדיוק הוא הולך להיראות.

עווית בלתי רצונית הקפיצה את לחיו.

הוא ניסה לדמיין את עצמו במרפאת השיניים של הקופה, שם עבד כרופא מומחה, קודח בפה של פציינט, ולפתע עוצר, תוהה כיצד להמשיך.

הסייעת תנוע בחוסר נוחות, המטופל ינסה לומר משהו, אבל הפה שלו העמוס בצינורות לא יוכל להוציא הברות בעלות משמעות.

הוא, הרופא, יבהה בהם, כמנסה נואשות להבין מה הוא עושה כאן.

ואז, בסוף, קלונו ייחשף. אנשים ייצאו וייכנסו. מישהו ישים לו יד על הכתף ויקח אותו בעדינות החוצה.

הוא יכול היה כמעט לראות את זה קורה.

דיכאון.

התקרית מלפני החגים שבה והציפה אותו, בפעם המאה, אולי, מאז.

הוא קם באותו בוקר על צד שמאל. שום דבר לא הלך כמו שצריך. שלוות הנפש הרגילה שלו נסדקה עוד קודם שהתניע את הרכב. ואז, בדרכו למרפאת השיניים, הכעיס אותו נהג צעיר וקל דעת, שעקף אותו בפזיזות וכמעט גרם לתאונה.

בימים כתיקונם הוא היה פוטר את האירוע בבת צחוק, אבל זה לא היה יום כתיקונו, והכעס המשיך לבעבע בפנים.

לרוע המזל גם במרפאה המשיכו העניינים להיות יגעים. המזכירה הרגילה לא הייתה, והמחליפה שלה, טירונית נפחדת, לא חדלה מלעשות טעויות.

והמטופלים גם כן היו מהסוג שבא לך רק לראות אותם הולכים. כל מיני אנשים טרחנים שלא חדלו לעצבן אותו.

ואז, על התשתית המעורערת הזו, זה קרה.

מחלון חדר הטיפולים נשקף מגרש חנייה שבו חנה, בין היתר, האוטו שלו. מפעם לפעם הוא הציץ מבעד לחלון, מביט על האוטו כמוודא שהכל בסדר.

לפתע, בעיצומו של טיפול שהתקדם לאט, צפו עיניו המשתאות בערבי צעיר שהתגנב בחתוליות לעבר האוטו והחל להתעסק עם המנעול.

הוא קם בזריזות ממקומו, מפטיר לאסיסטנטית הנדהמת שתקרא לאחד הרופאים שימשיך את הטיפול.

הוא שעט בשני גרמי המדרגות שהובילו לכניסה לבניין ופרץ החוצה. מן הסתם הוא היה נראה מפחיד, בחלוקו הלבן המתנפנף, בפניו המחורצים, בעיניו הנוקבות. אך כל זה היה כלום לעומת האנרגיות שניתזו ממנו.

הוא רץ לעבר הערבי בביטחון של אדם היודע בוודאות שיריבו נחות ממנו בליגה שלמה. הערבי זיהה את הסכנה והחל לסגת. הצרה שלו הייתה שהוא לא עשה את זה מספיק מהר.

כדרקון מעופף הוא נגח בערבי והטיח אותו לעבר מזדה שכנה, משם צנח זה כבובת סמרטוטים לאספלט.

רק האש שפרצה כמו משום מקום מהצמחייה התוחמת את המגרש עצרה אותו מלהמשיך ולחבוט בערבי. הוא התבונן בחרגון חושים באש המוזרה למראה, מוותר על הערבי החבול שניצל את ההזדמנות ופתח במנוסה צולעת לעבר נחלין – הכפר הערבי הסמוך.

שארית היום עברה עליו כמו בתוך חלום. תחושת הכשלון לא הרפתה ממנו. נלווה אליה גם פחד מהבאות. הוא היה בהלם מעצמו ולא הסכים לקבל תירוצים. הוא פישל. בענק.

גם בימים הבאים לא התפוגגו תחושות הפחד והאכזבה העצמית לחלוטין. ובכל זאת, לנוכח העובדה שלא קרה כלום, הוא שקל להירגע. לפחות קצת.

אבל אז הגיעה הידיעה מבשרת הרעות. ואחריה הפרסומת המעצבנת.

והשאר כמו שאומרים – היסטוריה.

הוא קרא עוד כמה שורות מהספר, אלו בדיוק היו שורות קטלניות שתיארו קשיש מכובד, שניסה להיכנס למקרר הביתי מתוך מחשבה שזה חדר השינה שלו.

הוא התחלחל וסגר לרגע את הספר.

זה לא רק השאר שנהיה היסטוריה, תפס בהארה פתאומית. זה הוא בעצמו שהולך להיות היסטוריה.

מכמה סיבות.

פרק 1

ישראל בהווה

“אבא, כואבת לי הרגל”.

שלמה מילשטיין, ששכב על המיטה וקרא קלות בספר, הרים את ראשו והביט בכנו בנצי, בן השלוש עשרה וחצי.

“איפה כואב בדיוק?” שאל.

“באזור של הברך”, השיב בנצי.

“כואב כואב או כואב כואב?” הקשה האב באינטונציה עולה ויורדת. קרי: כואב חזק או כואב חלש?

“כואב כואב”, ענה בנצי, בטון בינוני, באותו מטבע. כלומר: משהו באמצע.

“וממתי זה כואב?”

“כבר כמה ימים ככה, עולה יורד”.

“טוב, לא נראה לי משהו רציני”, סיכם האב בביטול. “כנראה אימצת את הרגל או משהו. מאמין שצ'יק צ'ק זה יעבור לך. בסיידר?”

“נו נו”, הגיב בנצי בספקנות מהולה ברצון להאמין לתחזית האופטימית.

כאב לו שם בברך, ולפעמים מצא את עצמו צולע קלות בגלל הכאב ההוא.

אבל זה לא היה נורא כל כך. אולי באמת זה שום דבר.

בערב, אחרי שכולם הלכו לישון נגשה עדינה, אימו של בנצי, לשלמה. "בנצי לא מוצא חן בעיניי", אמרה בנימה מוטרדת. "הוא חיוור ולא אנרגטי מספיק. והכאבים המשונים האלו ברגל. מה זה צריך להיות? אולי תקח אותו לעשות בדיקת דם?"

שלמה, כדרכו – אופטימי חסר תקנה ביטל את החששות בהינף יד. "אויש באמת. תראי אותו איך הוא הולך לישיבה כמו אריה. לומד, מתפלל, קם בבוקר מוקדם. אז מה אם הוא קצת חיוור, כנראה מרוב רצינות ... בואי נחכה קצת. את תראי שהכל יסתדר ואני יצא צודק כמו תמיד", הוא קרץ בעליזות. עדינה נאנחה. היה קשה לעמוד מול האופטימיות הכובשת של בעלה. היא הייתה מעדיפה לקחת את בנצי לבדיקות דם מקיפות, לרופא משפחה, לאורטופד, ובעצם לבלות איתו בקופת חולים חצי יום עד שיגידו לה שהכל בסדר. אבל היא לא בכוחות כרגע, ואם שלמה כל כך רגוע, אז אולי בכל זאת הוא צודק.

חלפו כמה ימים.

בוקר אחד, בשעה שש וחצי, שמע שלמה יבבות מהחדר של בנצי. הוא ניגש לשם וראה את בנצי יושב על המטה גורב גרביים ורועד מבכי חנוק.

"מה קרה?" שאל בדאגה.

"כואבת לי הרגל", ענה בנצי בהשתנקות.

"אויש, מסכן", ליטף שלמה בעדינות את כתפו הרועדת של בנצי. "שמע. קודם כל נראה לי שאתה מלחיץ את עצמך יותר מידי. אי אפשר לקום בכזה לחץ ולרוץ לישיבה כאחוז דיבוק. אין מה לעשות. אתה צריך להתארגן ביישוב הדעת, לשבת עם קפה בנחת וללכת ברוגע. הלחץ הזה לא טוב לך. ולגבי הרגל, אני חושב באמת לקבוע לך תור אצל דוקטור הרמנו. הוא יבדוק אותך ואולי יתן לך כדורים. יכול להיות שיש איזו דלקת שמה".

בנצי הנהן בראשו והיפחות הלכו ושכחו. באותו בוקר באמת ההתנהלות שלו הייתה רגועה יותר. הוא עשה כעצת אביו. הכין לעצמו קפה ריחני ולגם אותו באיטיות, תוך בהיה בנוף ההולך ומתבהר עם הבוקר המשתרר.

נראה היה לו שהמצב השתפר.

מעודד הוא הלך לישיבה. בסך הכל חמש דקות הליכה מהבית. הרגל אמנם הציקה לו מפעם לפעם, אבל במשך היום זה דווקא היה די בסדר. הכאבים התעוררו בעיקר בלילה. בלילות האחרונים הם גם העירו אותו מהשינה, סיבה נוספת לכך שהוא קם במצב רוח ירוד.

באותו יום בלילה הודיע לו אבא: "קבעתי לך תור לדוקטור הרמנו, מחר בעשר בבוקר. ניפגש שם".

הלילה עבר ללא אירועים מיוחדים. בבוקר בנצי הלך לישיבה ומשם הגיע לקופת החולים.

דוקטור הרמנו, נעים ההליכות בעל המבטא האמריקאי, נראה היה כנבוך כשבדק את הרגל ולא ראה משהו חריג. בתום לב הוא לחץ קלות מעט מעל הברך, ובנצי זינק מכאב כשדמעות בעיניו.

"אויש, אני מתנצל", נבוך דוקטור הרמנו. "לא ידעתי שזה רגיש למגע".

"תכלס', אני לא רואה סיבה לכאבים", הוסיף ואמר כשהבעת תמיהה על פניו. "אולי נמתח שם איזה שריר. מאמין שזה יחלוף מעצמו. בינתיים אפשר לקחת משככי כאבים, אקמול או אופטלגין. מה שיעשה לילד טוב. ליתר ביטחון תעשו צילום".

הוא תקע להם את ההפניה ביד והתנצל שוב על גרימת הכאב.

הם יצאו מהחדר ופנו במסדרון לעבר השני, שם היה מכון הרנטגן.

הטכנאי היה נחמד והסכים להראות לשלמה את הצילום על המסך.

"אתה רואה את העצם של הרגל. היא נראית בסדר גמור. משהו שם זורח, אבל זה לא נראה לי בעיה. הרופא כבר יתן לכם אבחנה סופית".

ואכן, תוך פחות מחצי שעה הייתה להם אבחנה מאושרת. מבנה גרמי תקין, ללא ממצאים פתולוגיים. הכל דבש מסוכר. אז מאיפה הכאבים? כנראה באמת נמתח שם שריר או משהו. שום דבר מדאיג. תוך כמה ימים נשכח מזה.

באותו יום, לקראת ערב התקשר פנחס, אחיו היחיד של שלמה.

פנחס גר בירושלים אבל היחסים ביניהם היו יותר ממעולים. כמעט כל יום הם היו מדברים. מתקשקים, צוחקים, מחליטים דברים ולא עומדים בהם. בקיצור, שני אחים טובים.

היום פנחס היה נשמע מוטרד וחרף מהעליזות שאפיינה אותו תמיד.

"מה קורה, רבי שלמה, הכל בסדר?" פתח ברשמיות מה.

"ברוך השם", השיב שלמה בשאננות. הסיפור של בניצי לא הטריד אותו יתר על המידה. "אין חדש מיוחד. מה אתה מספר?"

"שמע שלמה, אני די מוטרד מאבא".

"מאבא?"

"כן. אני מפחד ש... פנחס התקשה לסיים את המשפט.

"מפחד שמה? פנחס, אני לא עומד במתח". שלמה מצא את עצמו מהדק את הפלאפון לאוזנו מהלחץ.

"נראה לי שאבא מתחיל לשכוח דברים", פרק פנחס את המעיק עליו באופן חלקי ומעודן.

"נו באמת, פנחס", גער בו שלמה. "בשביל זה הוצאת לי את הנשמה? אתה יודע שמקודם חיפשתי את הקרוקסים שלי בפעם השלישית הערב? ההארד דיסק שלנו מלא מלא. אין מקום לדברים חדשים. ואבא כבר לא צעיר. מותר לו לשכוח".

פנחס נאנח.

"תאמין לי שלמה יקירי שאני לא מדבר על קרוקסים ועל משקפיים. וחוזן מזה, אתה מכיר את אבא. אין הרבה אנשים חדים ומפוקסים כמוהו. נכון?"

"בזה אתה צודק", הודה שלמה. "אבא הוא משהו נדיר, חד כתער, ובעצם הוא גם לא כזה מבוגר. אפילו לא בן שבעים. אבל עדיין מותר לו לשכוח דברים".

"הייתי תורם כליה כדי שתהיה צודק", נאנח פנחס שוב בכבדות. "אבל זה כבר לא יעזור".